

8.15. Graskarper: ecologisch waterplantenbeheer

Waterplanten zijn belangrijk voor een gezond ecosysteem. Teveel waterplanten leveren echter ook - naast problemen voor de gebruikers van het water - nadelige gevolgen op voor het watermilieu. Het maaien van waterplanten leidt vervolgens tot nog meer problemen. Vaak is er een goed biologisch alternatief: graskarper.

Door het succesvol terugdringen van de verontreiniging met meststoffen zijn de meeste wateren in Nederland tegenwoordig voedselarm en helder. De waterbodems bevatten echter - vaak van nature - nog altijd veel voedingsstoffen. De combinatie van voedselrijke bodems en helder water leidt 's zomers in veel wateren tot een sterke waterplantenbegroeiing.

Teveel van het goede

Een teveel aan waterplanten kan tot problemen leiden voor de visstand. In sterk (meer dan 60% van het water) begroeide wateren treden grote wisselingen op in het zuurstofgehalte. Ook hebben veel vissen open water nodig om voldoende voedsel te vinden. Een dichte begroeiing beperkt daarom de leefruimte van veel vissoorten. In het najaar kan het massaal afsterven van de waterplanten tot zuurstoftekorten en stankoverlast leiden.

Ook in het belang van de landbouw, scheepvaart en waterrecreatie moeten veel van onze binnenwateren voldoende 'open' blijven. Daarom worden de overtollige waterplanten in de meeste van deze wateren één of meer keren per jaar gemaaid. Helaas levert ook dat vaak problemen op voor het onderwatermilieu.

Maaien: een ecologische 'shock'

Waterplanten worden tegenwoordig vooral verwijderd met behulp van maaikorven en maai- en veegboten. In ondiepe wateren leiden deze maaimethoden tot een ernstige verstoring van het watermilieu. Hierbij kan directe schade aan individuele vissen optreden, maar vaak treedt ook een flinke en langdurige daling van het zuurstofgehalte op. Maar mechanisch schonen leidt ook tot een ecologische 'shock' in het watermilieu: een helder, plantenrijk water - met de daaraan aangepaste (vis)fauna - verandert plotseling in een troebel, kaal water. In wateren die een dergelijke 'shock' wordt toegediend, kan zich nooit een evenwichtige visstand ontwikkelen!

Biologisch 'maaien' met graskarper

De overlast aan waterplanten kan ook binnen de perken worden gehouden met een biologische methode: het uitzetten van graskarper, een plantenetende vis. Uit praktijktoepassingen is gebleken dat met deze methode de overmatige plantengroei kan worden teruggedrongen. Er zijn echter enkele plantensoorten zoals krabbescheer, blaasjeskruid en vederkruiden, die bij voorkeur niet door de graskarper worden gegeten. Daarnaast zijn er nog enkele oever- en

drijfbladplanten die de graskarper pas eet als er geen ander plantenvoedsel meer beschikbaar is. De kieskeurigheid van de graskarper neemt echter af bij een hogere watertemperatuur en een toenemend formaat. Belangrijk is dat plantenwoekeringen van zeer lastige soorten als waterpest, kroos en draadalg zich met graskarper goed laten terugdringen.

Graskarper in Nederland

Sinds 1973 wordt in ons land graskarper uitgezet om waterplantenoverlast te bestrijden. Destijds is de introductie van de graskarper in Nederland begeleid met onderzoek en advies van een speciale werkgroep. In deze werkgroep werkten diverse deskundigen op het gebied van waterbeheer, natuurbeheer en binnenvisserij samen. Sindsdien is er ervaring opgedaan met het terugdringen van waterplanten met graskarper. In visvijvers en afgesloten stadswater(system)en kan graskarper daarom weloverwogen worden toegepast.

De graskarper komt van oorsprong uit China en kan zich in Nederland niet voortplanten. Het risico van plaagvorming is dan ook uitgesloten. Ook betekent dit, dat de stand van graskarper in elk water nauwkeurig in de hand kan worden gehouden. In het algemeen is er dan ook geen sprake van schadelijke neveneffecten voor het milieu, uiteraard op voorwaarde dat de graskarperstand wel actief wordt beheerd. De graskarper stelt geen hogere eisen aan de waterkwaliteit dan onze inheemse zoetwater-vissen. Ook tegen strenge winters is hij goed bestand.

Alleen in afgesloten water

Graskarper mag alleen in afgesloten wateren met toestemming van de watereigenaar en de visrechthebbende worden uitgezet. Wateren met open verbindingen moeten daarom met spijlenroosters of hekken van stevig gaas worden afgezet. Zo kun je de graskarpers geconcentreerd houden op de plaatsen waar de waterplantenoverlast zich voordoet.

Actief beheer noodzakelijk

Waterplanten zijn van groot belang voor de natuur(beleving) in en langs wateren. Ook de visstand profiteert met name van waterplanten in de oeverzone als paai- en schuilplaats. Veel (vis)waterbeheerders geven tegenwoordig de voorkeur aan het behoud van een gevarieerde waterplantenzone in en langs de oevers. Wil je een gevarieerde waterplantenbegroeiing behouden, dan moet er niet te veel graskarper worden uitgezet. In de meeste gevallen kan deze situatie worden bereikt door per hectare begroeid wateroppervlak 50 tot 100 kg graskarper uit te zetten. Belangrijk is dat de vissen minimaal 45 cm lang zijn om vraat door aalscholvers en grote snoek te voorkomen.

Wanneer blijkt dat de aanwezige hoeveelheid graskarper te weinig waterplanten wegeet, kun je de graskarperstand verdichten door een aanvullende hoeveelheid uit te zetten. Wacht met de beoordeling hiervan echter minimaal twee seizoenen na uitzetting. Graskarpers moeten een eerste seizoen vaak wennen aan een water voordat ze hun werk goed kunnen verrichten.

Worden er juist te veel waterplanten weggegeten, dan moet een deel van de graskarpers worden verwijderd. Deze graskarpers kun je dan overbrengen naar een ander water, waar zich een waterplantenprobleem voordoet. Ook is het mogelijk dat overtollig geworden graskarpers door een andere viswaterbeheerder worden overgenomen. Sportvisserij Nederland kan hierbij een adviserende en soms bemiddelende rol spelen.

Indien deze regels voor het beheer in acht worden genomen, kan de graskarper zijn taak als 'waterplantenbeheerser' effectief verrichten.